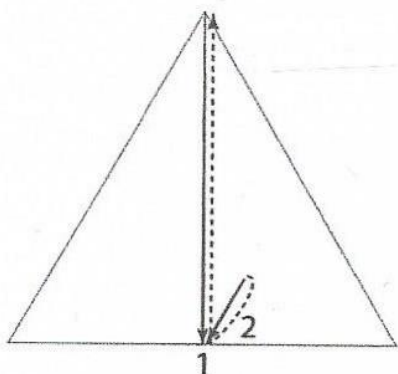

PETJE, DIRIGIRANJE, KLAVIR

PESMI V DVODOBNEM TAKTU

skica sheme taktiranja dvodobnega takta (2/4, 2/2, 2/8, ...)

PETER – VETER

Janez Bitenc

Pe - ter - ve - ter je do - ma, Mi - ca - ci - ca v gozd je šla. Na - ce - pa - ce
šte - je ra - ce, Cuc - kov Ti - ne je ma - li - ne. Bin - ca vo - de se bo - ji,
Cmo - kov Fran - ci zdaj lo - vi! Zdaj lo - vi! Zdaj lo - vi! Zdaj lo - vi!

Dirigiramo v dvodobni shemi. Vsaka doba v notnem zapisu ima svoj odboj, pesem začnemo z vzmahom – kretnjo pred začetkom pesmi, ki določi tempo in karkateri vstopnega dela. Vzmah nakažemo eno dobo pred začetkom pesmice, torej s kretnjo druge dobe (kretnja navznoter). Taktiranje (osnovno vodenje skupinskega muziciranja) nadgradimo z nakazovanjem interpretacije (dirigiramo). V pesmi Peter-veter vsaki namišljeni osebi določimo karakter, ki ga pokažemo z ustrezno velikostjo, intenzivnostjo kretnje, z mimiko obraza in gestikulacijo celega telesa. Izhodiščna drža je vzravnana, stabilna. Pesem na koncu zaključimo z zaključno kretnjo. V zadnjem taktu zaključno kretnja naredimo po odboju druge dobe, ne prej!

VRBA

Oton Župančič

Karol Pahor

Sta - ra ba - ba gr - ba - sta, sta - ra ba - ba škr - ba - sta,
kraj vo - de po - se - da, se v zr - ca - lo gle - da.
Kaj je to? Kaj je to? Kaj je to? Vr - ba!

Pri branju not ne pozabimo na dva višaja: fis in cis. V prvi notni vrstici imamo znak za ponavljanje, kar pomeni, da prvi del zapojemo dvakrat. Pri petju ton v predzadnjem taktu nekoliko zadržimo - podaljšamo, ker je nad noto corona (imenujemo jo tudi fermata). Pri dirigiranju to pomeni, da po odboju 1. dobe roka obstane rahlo nad odbojno ravnino. Krenja, ki sledi, zaključi ton na coroni in je hkrati tudi vzмах za nadaljevanje pesmi. »x« namesto notne glavnice pomeni, da besedilo v ritmu izrečemo in ne pojemo. x v notnem črtovju nakazuje le lego govora, ne pa višine tona. Ritem razumemo kot dve osminki.

Klavirska spremljava v gradivu KLAVIR.

Štiri račke

Veselo

Belgijska

1. Go go go go šti - ri ra - čke že gre - do, go go go go,
2. Gi gi gi gi bi - stra vo - da se pe - ni, gi gi gi gi,
3. Ge ge ge ge ra - čji rod iz vo - de gre, ge ge ge ge,
4. Ga ga ga ga vra - ča - jo se kraj go - zda, ga ga ga ga,
pre - ko tra - te na vo - do, go go go go pr - va po - je prav gla - sno,
hla - dna vo - da gre - je kri, gi gi gi gi pr - va pla - va se vr - ti,
v son - cu se le - po i - skre, ge ge ge ge pr - va tre - bi per - je vse,
volk po - golt - než pri - di - vja, ga ga ga ga pr - va ra - čka mu je ušla,
dru - gi dve hi - ti - ta z njo, le če - tr - ti ni za to,
dru - gi dve ve - sla - ta k nji, za - dnja kraj vo - de mi - ži,
z njo hi - ti - ta dru - gi dve, zad - nja se še zga - ne ne,
dru - ga, tre - tja se ne da, zad - nja je pa z vol - kom šla.
Go go go go go go go go,
Gi gi gi gi gi gi gi gi,
Ge ge ge ge ge ge ge ge,
Ga ga ga ga ga ga ga ga.

Pri dirigiranju smo pozorni na dva načina krenenj dvodobnega takta. Go, gi, ...pokažemo, lahkotno, majhno krenjo, usmerjeno tem bolj vertikalno (osminkam sledi osminka pavza, zato je eksaktnost odboja pomembna), dele z besedilom zgodbe pa pokažemo povezano, pri čemer krenje tečejo tem bolj horizontalno, kar nam omogoča oblikovanje fraze. Težave bi lahko nastale, če se roka kje ustavi (npr. na mestu polovinke) in pri ligaturi v zadnji notni vrstici, ker sta obe noti poudarjeni, čeprav izdržimo njuno skupno vrednost. Zaključek naredimo le ob koncu zadnje kitice.

IGRAMO SE

Ljudska

1. I - gra - mo se, i - gra - mo se, ve - se - lo tr - ka - mo.
 2. I - gra - mo se, i - gra - mo se, ve - se - lo tr - ka - mo.
 3. I - gra - mo se, i - gra - mo se, ve - se - lo tr - ka - mo.
 4. I - gra - mo se, i - gra - mo se, ve - se - lo tr - ka - mo.

Ko pal - ček se u - tru - di, ka - zal - ček koj za - čne. I -
 Ka - zal - ček se u - tru - di, sre - din - ček koj za - čne. I -
 Sre - din - ček se u - tru - di, pr - stan - ček koj za - čne. I -
 Pr - stan - ček se u - tru - di, me - zin - ček koj za - čne. I -

gra - mo se, i - gra - mo se, ve - se - lo tr - ka - mo.
 gra - mo se, i - gra - mo se, ve - se - lo tr - ka - mo.
 gra - mo se, i - gra - mo se, ve - se - lo tr - ka - mo.
 gra - mo se, i - gra - mo se, ve - se - lo tr - ka - mo.

Pesmica je zapisana v 2/2 taktu, začne se s predtaktom, vzmah pokažemo na 2. dobo v taktu, pevski vstop je na polovici te iste dobe - ker se pesmica začne na drugo polovico druge dobe, gre tu za t.i. nepravilni vzmah. V pesmici je tudi znak za ponavljanje, ki ga v izvedbi upoštevamo.

Med kiticami zaključke nekoliko umirimo, vendar roka teče v shemi naprej. Jasno (s pomenljivim odbojem na drugo dobo) pokažemo vstop v naslednjo kitico. Zaključno kretnjo naredimo le po zadnji kitici. Pesmica ima a b a obliko. A del pojemo in dirigiramo lahkotno, srednji del pa začnemo legato in tišje, da lahko oblikujemo pevsko frazo z nekoliko naraščajočo dinamiko, ki jo lahko končamo s pojemanjem glasnosti ali pa se odločimo za lahkotno interpretacijo, ki kaže navdušenje novega prstka za igranje.

Klavirsko spremljava v gradivu KLAVIR

MAČKA IN MIŠ

(ljudska igra)

Oj, ma - čka mi - ško si lo - vi, jo dol - go že o - krog po - di, u -

C / ali a G / ali d G C

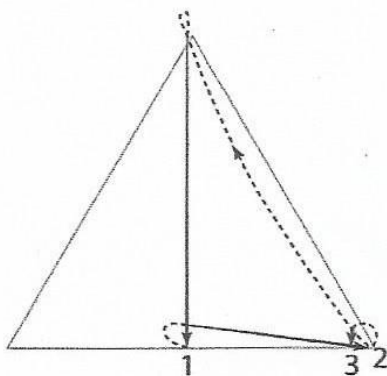
bo - go mi - ško že skr - bi, u - bo - ga mi - ška ti. (plosk ali zvok glasila pri ponavljanju kitice)

Pesmica je igriva, kretnje so lahkotne, pazimo na pravilne poudarke v poteku melodije in estetsko izvedbo. V delu »ubogo miško že skrbi« pesmico zapojemo »sočutno« v legato artikulaciji. Tudi ta pesmica se začne na poddelitev 2. dobe, zato je vzmah enak kot pri Igramo se.

Klavirsko spremljavo oblikujemo na glavnih stopnjah (podporni zapis nad notnim črtovjem).

PESMI V TRIDOBNEM TAKTU

TRIDOBNI TAKT: 3/4, 3/2, ...

SVETLO SONCE SE JE SKRILLO

(ljudska)

Počasi

1. Sve - tlo šon - ce se je skri - lo, vse na sve - tu po - tih -
2. Sve - tle zve - zdi - ce go - ri - jo, tam na ne - bu se ble -
3. Gla - vi - ca mi je zas - pa - na, po - ste - lji - ca že po -

- ni - lo, vse o - de - va ti - ha noč, da za - spa - ti nam je moč.
šči - jo, ka - kor bi nas an - gel - ci dol iz ra - ja gle - da - li.
stla - na, lju - bi an - gel, va - ruh moj, va - ruj me - ne ti no - coj.

Pesmica ima umirjen liričen značaj. Pojemo eno glasno in dvoglasno (v ljudskih tercjah). Dirigiranje: tridobna shema, vzmah na 2. dobo (kretnja navzven). Kretnje imajo mehkejšo odboje in so horizontalno odprte - svobodne.

V klavirski igri prav tako lahko dodamo terco osnovni melodiji v desni roki (po zmožnostih), v levi oblikujemo spremljavo na glavnih in stranskih stopnjah. Če igra desna roka le osnovno melodijo, je smiselno v l.r. oblikovati melodično spremljavo (velika črka pomeni durov akord, mala črka molov akord).. V taktu 6 lahko izberemo za spremljavo d ali G. Spevna pesmica v klavirski igri zahteva legato igro.

Klavirsko spremljavo oblikujemo na glavnih in stranskih stopnjah. Velika črka pomeni durov akord, mala črka molov akord.

MOJČINA PESEM
(Frane Milčinski)

Marjan Kozina

C

1. Pti - čka, ki slad - ko žgo - liš,

a

ve - trc, ki v ve - jah šu - miš,

C a

pre - ko do - brav ne - si po - zdrav

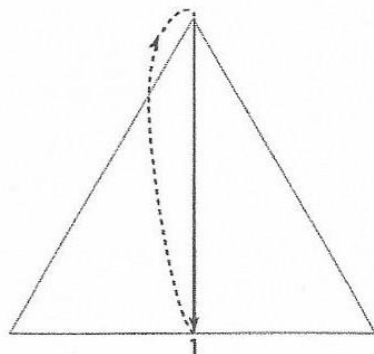
F G LA SI C

da - leč tja v rod - no mi vas.

2.
In ko se vrneš, povej,
kdaj bo, kot bilo je prej,
kdaj spet domov,
preko bregov
šla bom tja v rodno mi vas
3.
Ptička ne poje mi več,
vetrc odjadral je preč,
sama sem spet,
mrzel je svet,
daleč je rodna mi vas.

Pevska interpretacija naj izhaja iz vsebine besedila. Klavirsko spremljavo oblikujemo na glavnih in stranskih stopnjah (po zapisu), preizkusimo se tudi v melodični izpeljavi prehodov med deli pesmice (na dolgih tonih). Dirigiramo v shemi tridobnega takta, vzmah je na 3. dobo.

ENODOBNI TAKT: 3/4, 3/8

Skica sheme taktiranja

Kadar pesmica v tridobnem taktu zahteva hitrejši tempo in bi bilo taktiranje v shemi tridobnega takta zaradi hitrosti gibanja roke neskladna s karakterjem pesmice, katere melodija je spevna, jo praviloma taktiramo v shemi enodobnega takta. Doba postane polovnika s piko (1 odboj roke na začetku vsakega takta). Enodoben takt se običajno taktira -dirigira z eno roko.

Posebnosti: Dirigiramo lahko tudi v shemi dvodobnega takta (pri mere velja en odboj za vsak takt), na mestih, kjer v interpretaciji pride do znatnejše upočasnitve (npr. na koncu pesmice) pa celo v shemi tridobnega takta.

KUKAVICA

Ku ku, ku ku, iz go - zda od - me - va, ku
ku, ku ku, že ku - kav - ce glas. Ku
ku, ku ku, nam ptí - ček pre - pe - va. Ku
ku, ku ku, po - mlad je že tu.

Če pesmico dirigiramo v shemi enodobnega takta, damo vzмах na začetek takta, katerega del je četrtnina v predtaktu. Tu imamo ponovno primer »nepravilnega vzmaha«.

LEJSARJOV MALEN

Notranjska ljudska iz Blok

H
Fis
H

1. Je Lej - sar - jov ma - len, pa mie - le po - ma - len, ka -
 2. Če vo - da pr - de - re, pa ma - len po - de - re, ka -
 3. Pa Lej - sar - ca pra - vi, pa ma - len po - pra - vi, ka -
 4. Če pri - de pa su - ša, pa ma - len po - slu - ša, ka -

H
Fis
H

1. di - ja, ka - de - ja, ka - di - ja, ka - don.
 2. di - ja, ka - de - ja, ka - di - ja, ka - don.
 3. di - ja, ka - de - ja, ka - di - ja, ka - don.
 4. di - ja, ka - de - ja, ka - di - ja, ka - don.

Notranjsko narečje
malen – mlin
miele – melje

Zapis pesmi v C duru. Klavirsko spremljavo oblikujmo v C duru. Spremljavi tudi zapišite.
Nekaj primerov spremljav najdemo lahko v gradivu KLAVIR.

C
G
G
C
C
G
G
C

SNEŽENI MOŽ

Tomaž Habe

Tomaž Habe

ES c AS B f

1. Sre - di po - lja - ne bel mo - žic, su - knjo brez
2. Me - tla sce - fra - na ga kra - si, dr - ža ju -

B ES (AS) ES AS (B) c f

že - pov i - ma ta stric. Rdeč ko - ren nje - gov je
na - ška, strah ga ni. Lo - nec klo - buk, v no - ge pa

B f/B ES B ES

nos, us - ta o - či pre - mo - ga kos.
bos, le son - čnim žar - kom, tem ni kos.

Sneženi mož je pesmica, ki jo lahko začutimo kot bolj umirjeno, spevno ali pa malo bolj nagajivo. Od tega je odvisno, kako jo bomo dirigentsko vodili. Pesmici oblikujmo klavirsko spremljavo.

Rokavica

(Czeslav Janezovski)

Viktor Mihelčič

Lahno ♩ = 100

G C D G

mf

Ro - ka - vi - čko je Ja - nek iz - pu - stil na tla. Je

G C D G

5 te - kel na - prej sko - zi se - dem ce - sta. *f* Ro - ka -

a C D D

9 vi - čka si mi - sli: Le kaj naj sto - rim? Tam

G C D G

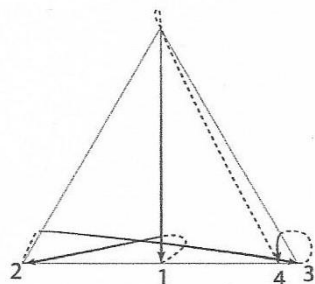
13 *mp*

Ja - nek zmr - zu - je, a jaz tu le - žim. Tam žim.

1. 2.

Pesmico pojemo, dirigiramo in igramo na klavir.

ŠTIRIDOBNI TAKT: 4/4

MAČKA
Dane Zajc

Mirko Slosar

1. skupina ali solist 2. skupina

1. Re - ci: ma - čka, ma - čka, ma - čka, ti si ta - čka, ta - čka, ta - čka.
2. Re - ci: ma - čka, ma - čka, ma - čka, ti si ra - čka, ra - čka, ra - čka.
3. Re - ci: ma - čka, ma - čka, ma - čka, ti si kva - čka, kva - čka, kva - čka.
4. Re - ci: ma - ček, ma - ček, ma - ček, ti si hla - ček, hla - ček, hla - ček.

Govorno petje
Vsi

5. Re - ci: miš. ti lo - viš.

Vzmah na 3. dobo - kretnja navzven, vstop na 4. dobo – kretnja navzgor. Dirigiramo z obema rokama, vendar kretnje niso sinhrono. Roki se z ozirom na dve skupini pevcev menjavata. 5. kitico dirigiramo z obema rokama sinhrono. X namesto notne glavnice pomeni, da besedilo izgovorimo in višina tona ni določljiva. Prilagodimo pa lego govora. Puščica navzgor pomeni, da izrečemo besedilo v visoki legi in nima določljive višine tona. Pri interpretaciji pesmice upoštevamo zapisane oznake.

BOSI IN OBUTI VRABCI
Mira Voglar

Mira Voglar

pripovedno

1. Že od ne - kdaj tod o - krog so vsi vra - bci bo - sih nog, so vsi
2. Pa do - mi - sli se žu - pan, sla - vni vra - bec Či - či - pan, sla - vni
3. Ker so škor - nji jih žu - li - li, so za gr - mom jih pu - sti - li, so za

vra - bci bo - sih nog. In ver - je - tno prav za - to sto - pa -
vra - bec Či - či - pan, da od - slej naj bo dru - ga - če, naj vsak
gr - mom jih pu - sti - li. Zdaj so vrab - ci spet vsi bo - si, ti - ho

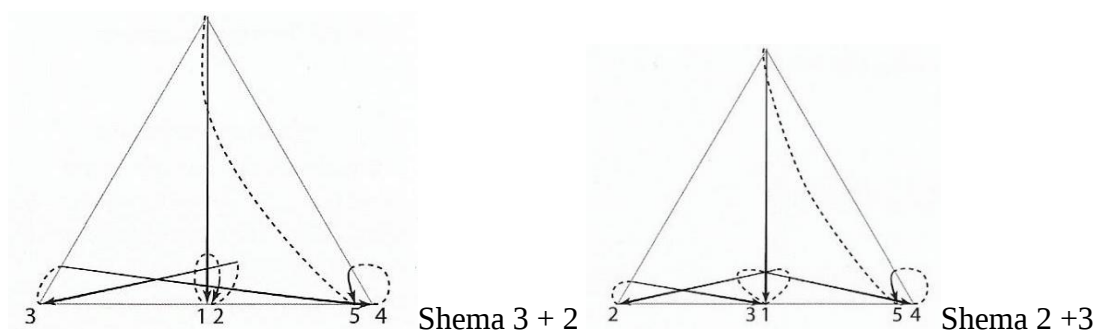
jo ta - ko la - hnó, sto - pa - jo ta - ko la - hnó: tip - ti - rip,
vra - bec v škornjih ska - če, naj vsak vra - bec v škornjih ska - če. Tup - tu - rup,
sto - pa - jo po ro - si, ti - ho sto - pa - jo po ro - si: tip - ti - rip,

tip - ti - rip, tip - ti - rip - tip - tip. Tip - ti - rip, tip - ti - rip, tip - ti - rip - tip - tip.
tup - tu - rup, tup - tu - rup - tup - tup. Tup - tu - rup, tup - tu - rup, tup - tu - rup - tup - tup.
tip - ti - rip, tip - ti - rip - tip - tip. Tip - ti - rip, tip - ti - rip, tip - ti - rip - tip - tip.

V pesmici se menjajo takti, kar moramo upoštevati tudi pri dirigiranju. Skladno z zapisom menjavamo sheme taktiranja: 2/4, 3/4 in 4/4 takta. Pomagajmo si tako, da nad notno vrstico tik za taktnico zapišemo število dob v tistem taktu. Pesmica se začne s predtaktom (vzmah navzven, vstop navzgor), izziv predstavlja corona (ali fermata), ki stoji na oddihu po 3. dobi: tu naredimo odboj na tretjo dobo, ki jo zaključimo z majhno zaključno kretnjo. Sledi ponoven odboj v točko 3. dobe, ki pomeni vzмах (kdaj vdihnemo) za nadaljevanje pesmice na 4. dobo. Če naletimo na prekinjeno ligaturo, jo upoštevamo glede na besedilo v posamezni kitici.

PETDOBNİ TAKT

Petdobne takte dirigiramo v shemah taktiranja: 3 + 2 ali 2 + 3

Jaz pa pojdem na Gorenjsko

1. Jaz pa poj - dem na Go - renj - sko, jaz pa poj - dem na Go - renj - sko,

jaz pa poj - dem na Go - renj - sko, gor na gor - nje Šta - jer - sko.

2. Nihče drug ne pojde z mano, ... kakor drobna ptičica.

3. S krempeljčki bo pot kazala, ... s perjem senco delala.

4. S kljunčkom mi bo prepevala, ... kratek čas mi delala.

Pesmico pojemo, dirigiramo in oblikujemo klavirsko spremljavo.